

DOS PINTORS PER A DOS POBLES

Les amistats creadores

Una exposició repassa la relació de Picasso i Miró amb Horta i Mont-roig, i la influència que va tenir en la seva obra

JORDI PRADES / *Horta de Sant Joan*
 ● *G de ganivet i g de garrofa*. Picasso no se separava mai d'un ganivet d'Horta; Miró duia sempre al maletí, quan viatjava, una garrofa de Mont-roig. *G+G. Dos ge-*

nis, dos pobles és el títol de l'exposició que posa al descobert detalls que relacionen els dos pintors entre ells i amb els pobles que els van inspirar: els paisatges dels Ports i els camps al peu de les munta-

nyes d'Escornalbou, Colldejou i Llaberia; els amics que hi van fer i els que tenien en comú; els motius dels quadres que van pintar... L'exposició, modesta en la forma però rica en el fons, espera rebre 7.000 vi-

sitants al convent de Sant Salvador d'Horta fins al 15 d'agost, i convertir-se en l'esdeveniment cultural de l'estiu a la Terra Alta. A Mont-roig es podrà visitar del 18 d'agost fins a final d'any, al Centre Miró.

La cèlebre frase de Picasso «Tot el que sé ho he après a Horta» resumeix la relació de l'artista amb el poble, on va arribar malalt des de Madrid, per recomanació mèdica, a respirar els aires de muntanya. La primera estada la va fer entre el 1898 i el 1899, quan tenia setze anys. Miró va fer cap a Mont-roig als divuit anys, el 1911, quan acabava de passar unes febres tifoides. Tots dos van recuperar la salut i l'energia per tirar endavant: «Mont-roig m'ha donat la força d'un arbre», reconeixia Miró. Cap dels dos artistes perdria mai el contacte amb aquestes arrels: Picasso va fer la segona estada a Horta deu anys després de la primera; Miró arribava al mas abans del seu sant i s'hi estava fins a la festa major, costum que va mantenir cada any fins al 1976, quan en va complir 83. L'exposició relaciona la trajectòria vital dels dos genis desenvolupant un díptic de Martí Rom, director del Centre Miró. «Vam trobar molts punts de contacte entre ells des del punt de vista humà», expliquen el president del Centre Picasso, Elias Gastón, i la mateixa exposició: «Les mares de Picasso i Miró eren amigues. La mare de Jaume Sabartés, amic i secretari de Picasso, era cosina germana de la de Miró. Quan Miró va viatjar per primer cop a París (1920) va anar a veure la mare de Picasso, i aquest li va fer sentir la necessitat de treballar.»

L'arlequí de Mont-roig

Picasso, el 1923, va pintar cinc arlequins. El mont-roigenc Jacint Salvadó Aragonès va ser el model del primer, «el famós inacabat que l'Estat francès va posar al lloc de *La Gioconda* al Museu del Louvre el 1971 per celebrar el norantè aniversari del pintor». L'amistat de Picasso amb la gent d'Horta i la comarca, com la de Miró amb la de Mont-roig, va anar, però, molt més enllà. Peruchó descriu així la vi-

► **En aquesta escena onírica** de factura daliniana apareixen els dos genis com a senadors romans, en una fotografia de Douglas Duncan pintada per Picasso. Costa ben poc imaginar-se la força creativa que sorgia de l'encontre entre els dos pintors, que compartien una particular visió del món que torna als orígens: l'un, la cubista; l'altre, la

d'un univers que té en la volta celeste l'extensió d'uns camps (*La masia, Vinyes i oliveres*) on ja s'intueix «el símbol o l'atribut», segons Pujals, característics de la seva obra. I tots dos, amb el mateix sentiment per la terra: «Una pedreta de Mont-roig val més que tot això», va dir Picasso a Miró de La Californie de Canes. / J.P.

► **«Començaren llavors** constants indagacions amb els que encara havien conegut el pintor, i la fortuna va ser trobar viú Salvadóret [a l'esquerra, amb Peruchó i Palau i Fabre], el noi (germà petit de Pallarès) que els portava el feto (embalums) i el menjar, car s'establiren als Ports, escollint una cova com a centre d'operacions», re-

corda l'escriptor, de visita a Horta amb el crític el 1966. «Al final del juny del 1898 va arribar a Horta un jove aprenent de pintor anomenat Pablo Ruiz i nou mesos després, el febrer del 1899, va marxar un geni anomenat Picasso», havent pintat *El mas del Quicet* i fins a 180 olis, esbossos, dibuixos... Hi va tornar el 1909. / J.P.

► **L'arquitectura pictòrica** de Picasso i Miró rep la influència de Josep Lluís Sert (i a la inversa), que en aquesta imatge acompanya els dos artistes. Sert, l'arquitecte imbuït de l'esperit de Le Corbusier i el Grup d'Arquitectes i Tècnics Catalans per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània (GATCPAC), va dissenyar el pavelló espanyol de l'Exposició Universal de París, on Picasso va donar a conèixer el nom de Gernika al món l'any 1937. Sert va ser també l'arquitecte de la Fundació Joan Miró de Barcelona i de la Fundació Pilar i Joan Miró de Palma. / J.P.

sita que va fer a Mougins amb Palau i Fabre i l'editor del llibre *Picasso a Catalunya*, publicat amb motiu dels vuitanta anys del pintor: «Ens introdueix en una cambra desconcertant, plena d'objectes i de pa-

pers, tocada d'un descomunal desordre, i, tanmateix, és una cambra neta, sense ni un bri de pols, exaltadament imaginativa i d'una bellesa que mai no he vist enlloc.» Picasso s'interessa pels canvis ha-

guts a Horta, recorda les olives que la mare de Pallarès li donava com a postres, el viatge a peu fins a Gandesa per anar a cal sastre... Se'ls posa a la butxaca quan diu: «Sou gent d'Horta, sou amics meus,

i els confessa que els rep més a gust que a qualsevol ministre.

El quadre de Hemingway

Miró, al seu torn, pinta als quadres previs a les consultacions «un autèntic in-

ventari de la vida a pagès», diu Pujals, que recorda el cas de *La masia*, adquirit per Hemingway, qui en un viatge que va fer a Mont-roig va exclamar en veure la casa del pintor: «Però si això és el meu quadre!»

► **«Algun cop,** tornat cap a Barcelona, des de Gandesa [on era jutge], Peruchó es desviava, a Falset, cap a Mont-roig», on «les coses anaven adquirint la seva real significació davant els ulls atònits de Miró». I encara més: «El seu amor per la terra de Tarragona és proverbial, i hom ha dit moltes vegades que en les seves pintures hi ha la llum de Mont-roig.» Hi ha molt més que això: «A Mont-roig allò que em nodreix és la força. La força. Mont-roig és el xoc preliminar, primitiu, al qual torno sempre. Als altres llocs tot ho mesuro en comparació amb Mont-roig», diu Miró. / J.P.

DOS PINTORS PER A DOS POBLES

Donna nua sobre fons de muntanyes (1909). La muntanya de Santa Bàrbara es confon amb el cos de Fernand Olivier. A dalt el cos de Fernand Olivier es pot veure l'ermita de Santa Bàrbara.

La muntanya de Santa Bàrbara (1909). Sembla la muntanya de Santa Victòria de Cocanha, però accentuats l'atmosfera.

Procedi a pintar 1909. Inicialment va fer un aquarel·la de 24 x 30 a l'edat de 17 anys.

Aquest va ser el dia. Inicialment va fer un aquarel·la de 24 x 30 a l'edat de 17 anys.

► «Aquell color roig envinegrat» de la muntanya que dona nom al poble, amb l'ermita de la Mare de Déu de la Roca i la de Sant Ramon al cim. «Sempre ha estat un gran impacte per a mi», reconeix Miró, que es troba «molt més feliç entre els pagesos de Mont-roig que no pas a París». Reproducció parcial de *Sant Ramon* (1916) / J.P.

► **Els tres temes pictòrics principals** de la segona estada de Picasso a Horta són el poble, la seva companya Fernand Olivier i la muntanya de Santa Bàrbara. «Picasso vol homenatjar aquest país de la seva adolescència... i sobretot Horta... És una cosa completament conscient. Hi va en el moment en què sent que el seu art es-

tà arribant a un cim, a un llenguatge nou. I vol que això quedi lligat a Horta...» És el cubisme geomètric pur, assimilat per Gris i assumit per Braque. És la muntanya que apareix en un quadre de Pallarès que aquest va donar a Picasso, que el té penjat a l'estudi de Mougins quan el 1969 el visita una delegació de gent d'Horta. / J.P.

LES DADES

L'exposició
► Del 14 de juliol al 15 d'agost al convent de Sant Salvador d'Horta

L'horari
► De dimarts a dissabte: de les 11.00 a les 13.30 h i de les 18.00 a les 20.30 h
► Diumenges: de les 11.00 a les 13.30 h

Indrets relacionats amb Pablo Picasso
► A Horta es poden visitar diversos espais picassians

LES DADES

L'exposició
► Del 18 d'agost al 31 de desembre

L'horari
► De dimarts a divendres: de 10.00 a 13.00 h i de 17.00 a 20.00 h
► Dissabtes: d'11.00 a 14.00 h i de 17.00 a 20.00 h
► Diumenges: d'11.00 a 14.00 h

Indrets relacionats amb Joan Miró
► A Mont-roig del Camp es pot fer la ruta 3MR (mirar, Miró, Mont-roig)

► **Manuel Pallarès**

va ser pintat per Picasso a Barcelona, tot i que el retrat reproduït aquí parcialment pertany al cicle d'Horta. L'home que va compartir les intimitats de Picasso durant 78 anys es va comportar amb ell com un germà gran. «Això—diu Peruchó—Picasso no ho oblidà mai de la vida.» El Centre Picasso va organitzar, ara fa tres anys, una exposició d'obres originals de Pallarès, i el 2009 vol recordar la segona estada de Picasso a Horta amb originals seus. / J.P.

► **La masovera de Miró**

Adelaida Castellnou, li va ensenyar a cuinar i a rentar la roba, perquè a París li calia ser tan autosuficient com fos possible. En aquesta reproducció parcial de l'obra *La masovera* (1922-1923), la dona apareix «amb grans peus per evidenciar que és de terra d'on ens ve la força». D'altra banda, Miró va regalar a Picasso el seu *Autoretrat* (*El jove de la garibaldina vermella*) (1919) agraït per haver-lo recomanat als seus amics i al seu marxant a París. / J.P.

► **Passades les èpoques blava i rosa** i després d'haver viscut un temps a París, Picasso «començava a sentir aleshores influència de Cézanne, concebuda aquesta com una reacció a l'impressionisme», diu Peruchó. Fernand Olivier, llavors parella del pintor, afirma: «Va ser allà, davant d'aquelles

muntanyes de línies molt senzilles, molt depurades, on Picasso va inventar allò que immediatament s'anomenà cubisme.» A *La fàbrica*, reproduïda parcialment a la imatge, «unes palmeres [imaginàries] animaven amb una nota verda i crua l'estudi realitzat en terres» de l'antic molí d'oli. / J.P.

► **Una visió lateral d'un poble** costerut és la que Miró ofereix a *Mont-roig* (1916), reproduït aquí parcialment. Talment com Picasso, Miró pinta les cases, l'església, els racons que l'inspiren... des de

perspectives diferents —aquí, des de dalt del turó de les Creus— i els dona una visió particular. El vermell i el terrós dominen la tela i completen la mirada personal de l'artista sobre el motiu. / J.P.